

Daugavas muzejs iekļaujas UNESCO programmā

„Pasaules atmiņa”.

Šā gada 11. februārī Rīgas vēstures un kuģniecības muzejā UNESCO programmai „Pasaules atmiņa” atklāja **Latvijas nacionālo reģistru**. Tajā iekļāva pirmās četras nominācijas, viena no tām – „Sibīrijā rakstītas vēstules uz bērza tāss”.

Šajā nominācijā ir 19 bērza tāss vēstules no septiņiem Latvijas muzejiem. Vēstules rakstījuši 20. gadsimta 40. gados un 50. gadu sākumā uz Sibīriju deportētie Latvijas iedzīvotāji. Vēstules sūtītas gan tuviniekiem uz Latviju, gan notikusi sarakste starp izsūtītajiem Sibīrijā. Tā kā deportēto Latvijas iedzīvotāju skaits bija ļoti liels - 167 000, tad, arī bērza tāss vēstuļu skaitam vajadzēja būt lielam, bet muzejos nonākušas tikai 19 vēstules, darbs pie bērza tāss vēstuļu apzināšana turpinās.

Daugavas muzejs ir viens no muzejiem, kas saņēma sertifikātu nominācijā „Sibīrijā rakstītas vēstules uz bērza tāss”, jo muzeja krājumā glabājas viena šāda reta vēstures liecība.

Bērza tāss Sibīrijā bija vienīgais materiāls, uz kā rakstīt vēstules un ar tāss palīdzību iededza uguni no pelnos apraustām oglēm, jo sērskociņu nebija. Ja ogles tomēr apdzisa, tad vajadzēja iet ārā skatīties, kur tuvākajā apkārtnē kūp kāds skurstenis, un doties uz turieni pēc kvēlojošām oglēm, lai iekurtu krāsni, - tā emocionāli stāstīja par savas ģimenes pārdzīvoto Sibīrijā rakstniece Māra Zālīte. Šodien šie septiņi muzeji ir tie, kuros glabājas kvēlojošu ogļu krājums, no kura sabiedrība var dāsni ņemt.

Vēstuli uz bērza tāss (DoM 7301) Daugavas muzejam 1995. gadā, ekspedīcijas laikā Tomē, dāvināja Ilga Silgaile (vēlāk Ozoliņa, dz. 1924.). Vēstuli viņai uz Krasnojarskas apgabala Ļeļjažnas sādžu sūtījusi māsiņa Rasma Kraukle (1927. – 2008.) 1945. g. 19. maijā no Krasnojarskas apgabala Meždurečjes sādžas. Mūsu muzeja krājumā ir arī R. Kraukles Sibīrijā gatavots bērza tāss blociņš (DoM 7302), dāvana māsiņai I. Silgalei.

Silgaiļu un Kraukļu ģimenes deportēja no Tomes novada 1941. gada 14. jūnijā. Vecumnieku stacijā vīriešus atšķīra no ģimenēm, bet pārējie abu ģimeņu locekļi gan trīs nedēļu garajā ceļā lopu vagonā uz Sibīriju, gan 1941./42. gada ziemā bija kopā un dzīvoja vienā barakā meža vidū. Vēlāk abas ģimenes tika izšķirtas.

Vēstulē uz bērza tāss Rasma Kraukle lūdz Ilgu Silgaili izņemt viņai pienākošos kartupeļus. Viņa raksta par ļoti vienkāršām un sadzīviskām lietām, bet, vēstuli lasot, sajūtam sirsnību, mīļumu, rūpes par tuviniekiem un cerību atgriezties mājās.

Ilga Silgaile, būdama ļoti slima un ievietota mirstošo būdā, tomēr izdzīvo un no Sibīrijas atgriežas 1946.gadā, bet pārējie viņas ģimenes locekļi – tēvs, māte un brālis no bada un slimībām ir miruši. No Sibīrijas atgriežas arī Rasma Kraukle, viņas ģimenes dzīves gājums mums vēl ir jāpēta.

Lai ar Sibīrijā rakstītajām bērza tāss vēstulēm varētu iepazīties lielāka sabiedrības daļa, plānota šo vēstuļu izstāde Latvijas Okupācijas muzejā 2010. gada martā – aprīlī un ceļojoša izstāde „Sibīrijas vēstules uz bērza tāss” (latviešu un angļu valodā) 2010. gada jūnijā. Vispirms izstāde būs skatāma Tukumā, pēc tam dažādos Latvijas, Lietuvas un Igaunijas muzejos.